

Ludvig Holberg: Epistel nr. 78

Det synes, at min Herre legger mig til Last, at jeg prædiker saa ofte om Tolerance. Jeg meener at man kand ikke for ofte slaae paa den Stræng. Man seer hvilken fortreffelig Virkning de Bøger have haft, som mod Enden af forrige og udi Begyndelsen af dette Seculo ere skrevne udi den Materie. Man seer, at de Roman-Catholske selv skiemrne sig ved deres Forfædres Nidkierhed, og er det troelig, at, hvis de herlige Skrifter om Tolerance vare Spanier og Portugiser bekiendte, samme Nationer vilde blive ligesaa tamme som visse andre Folk af den Romerske Kirke. Udi vor Norden ere saadanne Skrifter endnu høyt nødvendige: Thi man seer, at Kiettermagerie haver for faa Aar siden været regnet for en høy-christelig Dyd, og at det Mundheld, malus Christianus potest esse bonus Theologus, haver været agtet som et grundigt Axioma. Aarsagen dertil er i mine Tanker, at de omtalte gode Bøger her ere sildere bleven læsede end udi visse andre Lande. En ivrig Kiettermager, naar han angribes af den største Enthusiasmo, eller Nidkiærhed i at forfølge Kiettere, haver kun at forestille sig dette: End om jeg blev Borger udi et andet Land, hvor min Orthodoxie blev holdet for Kietterie, og hvor jeg saae mig forfult for det, som jeg nu forfølger andre for, mon jeg da ikke vilde fordømme det Principium Intolerantiæe, som jeg hidtil saa meget haver forelsket mig udi? Det Axioma, qvod tibi non vis fieri etc. vilde strax moderere, om ikke gandske stille, hans Enthusiasmum, og gjøre ham til et andet Menneske. Han vilde udi store Vildfarelser blive tolerant, og udi smaa syncretist, ja holde dem alleene for Kiettere, som føre et u-christeligt Levnet. Men dette overveyer Mennesker ikke alle Tider; hvorudover man seer mange, som ikke tage i Betænkning at leve i Communion med en Tyv, en Bedrager, en Horkarl, at separere sig fra dem, der ikke begribe en Ting paa samme Maade, som de selv. Thi det heeder med det første: *Vi have alle en Daab, og underskrevet en Bog.* Det forunderligste er, at saadant skeer ofte udi indifferente Ting: Ligesom det kunde være høyiligen Magtpaaliggende, enten man communicerer paa Knæe, eller siddende, enten man forretter Tienesten udi hvide eller sorte Klæder, enten Kirkerne forestaaes af Biskopper, eller af simple Præster alleene. Om een troede, at Arius var lærdere Theologus end den Alexandrinske Biskop, skulde.....